

RAAP België - Rapport 064

Sporthal Bloemestraat Maldegem

**Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek – 2017C118**

**Nazareth
2017**

Colofon

Opdrachtgever: Bimmo bvba
Britselei 19
2000 Antwerpen

Titel: Sporthal Bloemestraat Maldegem
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van maatregelen

Status: definitief

Datum: 7-7-2017

Auteur: Hannes Van Crombrugge

Projectcode: 2017C118

Raaproject: MABL01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België,
Steenweg Deinze 72,
9810 Nazareth

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA
Steenweg Deinze 72
9810 Nazareth
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België bvba, 2016

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies

1.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

De archeologienota werd opgesteld door middel van een bureauonderzoek. Deze studie leverde zowel bodemkundige als historische informatie op over het projectgebied, maar inzake de gaafheid en de opbouw van de bodem was het in eerste instantie niet mogelijk om een juiste inschatting te maken.

- Bureauonderzoek 2017C118:

Het plangebied gelegen aan de Bloemestraat te Maldegem heeft een hoog archeologisch potentieel. Op basis van luchtfoto's werden een groot aantal circulaire structuren aangetroffen ten noorden van Maldegem. Dit is een aanwijzing dat deze streek reeds lange tijd bewoond werd. Ook het Romeinse kamp in de wijk Vake benadrukt het belang van Maldegem en zijn strategische positie in deze periode.

De naam van de stad gaat terug op het Germaanse *Madlingem* (ca. 930). Dit laat stellen dat de bewoning in het centrum van Maldegem zich reeds ontwikkelde vanaf de vroege middeleeuwen. Het plangebied situeert zich in het centrum van de stad net ten noorden, meer bepaald op een kleine uitloper van de verhevenheid waarop de kerk zich bevindt. De ideale ligging, hoger gelegen en nabij een belangrijke invalsweg, maakt de kans op het treffen van middeleeuwse sporen vrij hoog. Daarnaast kan met zekerheid gesteld worden dat het plangebied bebouwd werd vanaf de late 17de en 18de eeuw. De kans is groot dat onder de huidige verharding resten van deze bebouwing aanwezig is.

- Controleboringen

Door middel van controleboringen was het mogelijk om een gefundeerde uitspraak te doen over de bodemopbouw en de mate van voorgaande verstoringen. De bodemprofielen bleken over het algemeen intact te zijn.

Op basis van deze boringen kunnen geen uitspraken gedaan worden over de aan- of afwezigheid van archeologische sites. Een mechanische prospectie aan de hand van proefsleuven lijkt een aangewezen methode om deze vraag te beantwoorden. Omdat het terrein momenteel verhard en bebouwd is, is het niet mogelijk om verder onderzoek uit te voeren. Er wordt geadviseerd om dit terrein te onderzoeken met behulp van proefsleuven in een uitgesteld traject.

1.2 De aan-/afwezigheid van een archeologische site

Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek en de controleboringen is duidelijk geworden dat:

- De bodem niet of slechts oppervlakkig werd verstoort bij voorgaande werken.
- De trefkans voor vondstenconcentraties en archeologische bodemsporen vrij tot zeer hoog is, en dit voor bijna alle archeologische periodes
- De trefkans voor historische steenbouw zeer hoog is.

1.3 Impactbepaling

De geplande ingrepen zijn samen te vatten in twee zones. Op de plaats waar het hoofdgebouw (2000 m²) zal worden ingepland wordt een kelderverdieping voorzien die tot op 260 cm onder het huidige oppervlak zal worden aangelegd. Over het volledige oppervlak van het onderzoeksgebied wordt de bodem tot op 100 cm verstoort door infrastructuur werken. Op basis van de controleboringen is duidelijk dat de bodem goed is bewaard onder de huidige verharding. De geplande ingrepen zijn, over het volledige oppervlak destructief voor eventuele archeologische resten.

1.4 Waardering van de archeologische site

De locatie van het plangebied op de dekzandrug Maldegem – Stekene en de positie ten opzichte van de beek de Ede is zeer gunstig voor steentijdsites. Ook de gekende archeologische relictten in de buurt van het projectgebied tonen aan dat deze streek vanaf de bronstijd menselijke occupatie kent. Ook het Romeinse kamp in de wijk Vake benadrukt het belang van Maldegem en zijn strategische positie in deze periode. De positie ten opzichte van de stadskern van Maldegem maakt dat hier sporen aanwezig kunnen zijn van de middeleeuwse ontwikkeling en uitbreiding. Deze factoren samen impliceren een verhoogde trefkans voor archeologische relictten uit de steentijden, metaaltijden en (post-) middeleeuwse periode.

Een studie van de mogelijke aanwezige sporen en/of vondstenconcentraties zou kennis kunnen inwinnen omtrent de ontwikkelingsfasen van de stad doorheen de middeleeuwen. Deze zouden een aanvulling zijn van de kennis die reeds bestaat van het middeleeuwse Maldegem.

1.5 Bepaling van de maatregelen

Door middel van de bureaustudie en het booronderzoek blijkt een kans tot het treffen van archeologie, maar kon niet genoeg informatie worden verzameld om definitieve uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische relictten. Om de openstaande vragen te kunnen beantwoorden werd besloten over te gaan tot een proefsleuvenonderzoek.

Dit vooronderzoek kan echter slechts worden uitgevoerd als de bestaande gebouwen gesloopt, en de verharding uitgebroken is. Hierdoor wordt geadviseerd om dit terrein te onderzoeken aan de hand van proefsleuven in een uitgesteld traject (hoofdstuk 12.6.3.1 in de Code van Goede praktijk). De doelstelling en onderzoeksstrategie wordt in hoofdstuk 2 verder toegelicht.

Een vervolgonderzoek met behulp van een verkennend booronderzoek werd gekozen boven:

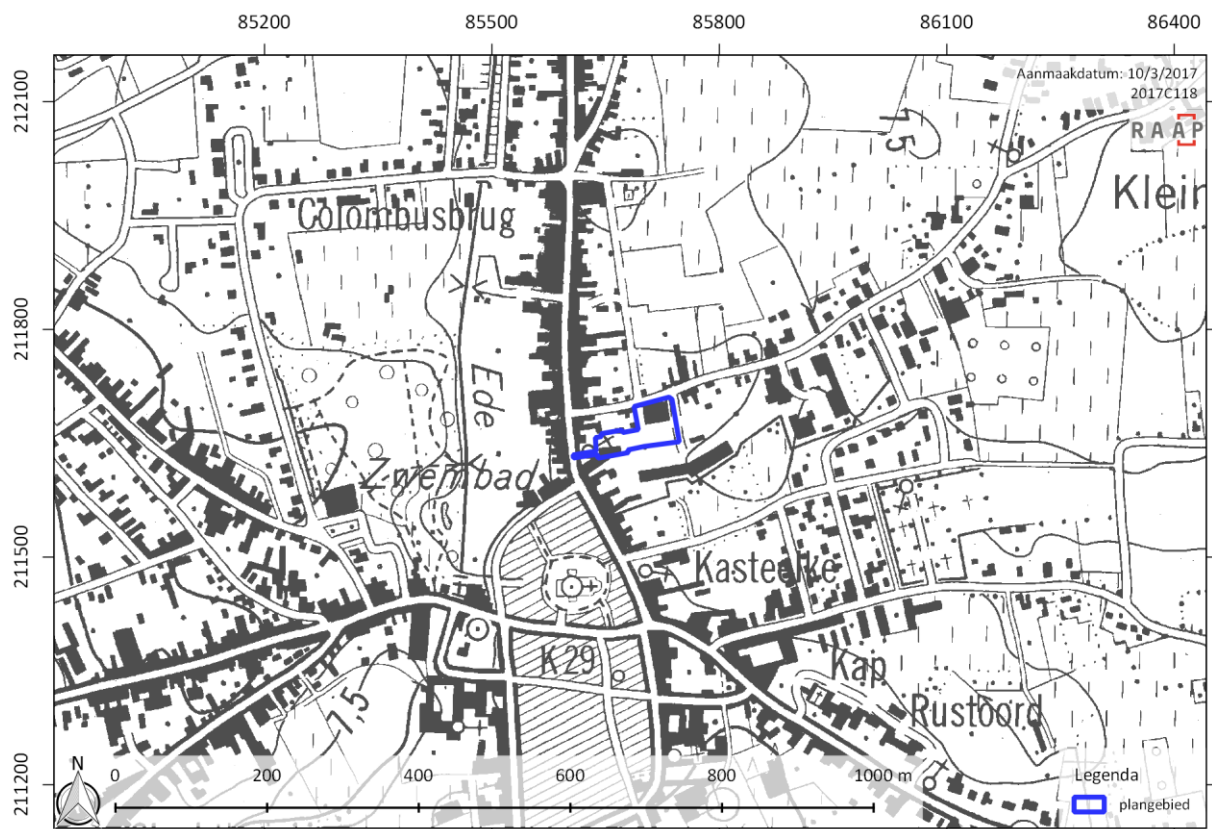
- Een veldprospectie: Door de stedelijke context en de graad van verharding is deze onderzoekstechniek niet van toepassing.
- Geofysisch onderzoek: niet weerhouden omwille van de beperkte oppervlakte van het plangebied. Geofysische methodes toegepast in het kader van stedelijke contexten zijn enkel bruikbaar indien deze op voldoende grote oppervlaktes worden uitgevoerd. Bij smalle tracés en/of kleine oppervlaktes zijn de resultaten vaak zeer moeilijk te interpreteren. Voor het archeologisch luik ontbreekt een specifieke archeologische vraagstelling (bv. de vermoedelijke aanwezigheid van specifieke structuren).

- Archeologische boringen: deze worden voornamelijk gezet in functie van steentijdsites, waarvan de verwachtingsgraad relatief hoog is. De bodemprofielen op basis van de controleboringen hebben kunnen aantonen dat de bodem goed bewaard bleef. De kans op het aantreffen van een steentijdsite blijft hierdoor hoog. Daarom adviseren we geen verder gericht onderzoek naar steentijdsites, maar wel de nodige aandacht hiervoor tijdens de uitvoering van de archeologische proefsleuven.
- Archeologische opgraving: Er is teveel onduidelijkheid omtrent de af- of aanwezigheid van een archeologische site. Daarom kan deze stap in het onderzoek pas relevant zijn na de mechanische prospectie.

2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

- *Naam plangebied en/of toponiem:* sporthal Maldegem
- *Adres:* Bloemestraat
- *Deelgemeente:* Maldegem
- *Gemeente:* Maldegem
- *Provincie:* Oost-Vlaanderen
- *Kadastrale gegevens:* percelen: Maldegem, Afdeling 01, Sectie G 92B, 84B, 126K
- *Oppervlakte plangebied:* 6400m²
- *Oppervlakte bodemingreep:* 4450m²
- *Bounding box in lambertcoördinaten (X/Y):*
 - noordwest: X:85737.1 Y:211709
 - zuidoost: X:85607.6 Y:211629.9

Figuur 1: Topografische kaart met aanduiding van het plangebied schaal: 1:10000 (bron: NGI).

Figuur 2: Projectie van het plangebied op het kadasterplan, schaal: 1:1500 (bron: Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen, AGIV).

2.2 Onderzoeksdoelen en vraagstellingen

Het doel van het voorgestelde vervolgonderzoek is in de eerste plaats het inventariseren van de aanwezige archeologische sporen. Indien de resultaten van dit booronderzoek positief zijn, en de mogelijkheid bestaat nog steeds dat er archeologische resten aanwezig zijn, dan wordt vervolgens een mechanische prospectie onder de vorm van proefsleuven aanbevolen. Afhankelijk van de resultaten van het booronderzoek kan dit over het volledige terrein nodig zijn, of er kunnen bepaalde zones afgebakend worden, naargelang de geregistreerde verstoringen.

Bij het proefsleuvenonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen relevant:

- Zijn er archeologische sporen of structuren aanwezig?
- Wat is de gaafheid van de archeologische sporen? Hoe diep zijn ze bewaard?
- Uit welke periode dateren de archeologische sporen?
- Is het mogelijk om op basis van de aangetroffen sporen en/of structuren de middeleeuwse stadsontwikkeling te reconstrueren?
- Zijn er zones archeologisch waardevol en welke dienen te worden onderworpen aan een archeologische opgraving?

2.3 Onderzoeksstrategie en -methode

Het vooronderzoek dient te worden uitgevoerd aan de hand van proefsleuven. Deze methode wordt verkozen boven andere onderzoeksmethodes met ingreep in de bodem (proefputten en archeologische boringen). Er worden immers voornamelijk sporen verwacht zoals deze kenmerkend zijn voor landelijke contexten. Enkel door proefsleuven kan inzicht worden verworven op het aanwezige bodemarchief over het volledige terrein.

Het vooronderzoek kan pas van start gaan nadat de bestaande bebouwing en verharding weg zijn. Het betreft hier dus een onderzoek met uitgesteld traject.

Het onderzoek zal als geslaagd worden beschouwd als onder goede omstandigheden de sleuven kunnen worden geëvalueerd en leidt tot het onderbouwd document waarom er een archeologisch onderzoek dient te gebeuren, of waarom niet, en welke zones hierbij zullen worden afgebakend.

De sleuven kunnen pas worden aangelegd nadat het terrein vrijgemaakt is van de bestaande gebouwen en de verharding. Bij de afbraak worden de funderingen niet uitgegraven. De verharding wordt weggenomen tot een maximale diepte van 30cm (tot op de teelaarde). Men vermijdt het overrijden van het afgegraven terrein met zware machines.

2.4 Onderzoekstechnieken

Op het volledige perceel worden parallelle sleuven ingepland. Deze volgen de lengtes van het perceel en liggen op een afstand van circa 13m van elkaar.

Alle proefsleuven zijn 2 m breed en worden aangelegd tot op het eerste archeologische niveau, zoals aangegeven door de veldwerkleider. De proefsleuven worden verder geregistreerd volgens de Code van Goede praktijk (Hoofdstuk 8.6. Proefsleuven en proefputten).

Het percentage van het onderzocht oppervlak is idealiter 13% van het totaaloppervlak en is een weinig hoger dan het verplichte minimum van 12,5%. Concreet betreft de totale oppervlakte van het onderzoeksgebied 4450 m². De oppervlakte die archeologisch wordt onderzocht door proefsleuven zal in dit geval 578 m² bedragen.

Eens de bestaande bebouwing afgebroken is, zullen in een eerste fase op deze locatie de proefsleuven aangelegd worden. De bestaande parking zal gebruikt worden om het bouwafval te sorteren en af te voeren. De proefsleuven worden doorheen de funderingen van de sporthal getrokken. Om deze manier wordt de verstoringsgraad van de hal ingeschat. Indien blijkt dat er een totaalverstoring is van het bodemarchief dienen de sleuven niet volledig te worden doorgetrokken overheen de funderingen. Voor de twee noordelijke sleuven wordt ook eerst nagegaan wat de verstoringsgraad is van het centrale gedeelte van de hal. Indien ook hier met zekerheid geen archeologische niveaus zijn bewaard, dienen de sleuven niet volledig te worden aangelegd. In een tweede fase worden de proefsleuven doorgetrokken over de bestaande parking.

Figuur 3: Het projectgebied weergegeven op de GRB met een voorstel voor proefsleuven schaal 1:400 (bron: Groot Referentiebestand Vlaanderen, AGIV).

Indien noodzakelijk wordt nagegaan of er meerder archeologische niveaus aanwezig zijn. De diepte wordt ervan bepaald, evenals de aard van de sporen die zich hierin bevinden. Deze niveaus worden aangelegd zodat een goede inschatting kan worden gemaakt van de waarde van het bodemarchief.

Uit de resultaten van het sleuvenonderzoek zal blijken welke zones er verder door middel van een archeologisch vlakdekkend onderzoek dienen te worden onderzocht. De afbakening van de zones gebeurt in de nota die voortvloeit uit het vooronderzoek met proefsleuven.

2.5 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijken ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.